НАДРУКОВАНО: Історія політичної думки: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ І-IV рівнів акредитації / За наук. ред. д-ра політ. н. Хоми Н. М. – Львів : «Новий Світ – 2000», 2014. – С.198-199

Дворкін Андреа Ріта (англ. *Andrea Rita Dworkin;* 26.09.1946, Кемден, Нью-Джерсі, США – 09.04.2005, Вашингтон, округ Колумбія, США) – теоретик радик. фемінізму, політ. діячка, письменниця та публіцистка. Народ. в сім`ї вчителя, соціаліста за переконаннями. Навчається в коледжі Беннінгтон (Вермонт) за спец «літ-ра» (1964-1968), починає літ-ну діяльність, учасник руху протесту проти війни у В`єтнамі та расизму. У 1968-71 рр. живе в Голландії; після повернення у 1971 р. до США продовжує політ. діяльність. У 1970-80-х стає однією із лідерок радик. фемінізму, виступаючи проти гендерної дискримінації та порнографії.

Основні праці: «Наша кров: тлумачення і бесіди про гендерну політику» (1976), «Порнографія: чоловіки, які володіють жінками» (1981), «Жінки правого табору: політика приборкання жінок» (1983), «Статевий зв'язок» (1987), «Життя та смерть: непримиренні думки про війну проти жінок, що продовжується» (1998), «Політичні мемуари войовничої феміністки» (2002).

Д. вважається однією зі засновниць радик. фемінізму «другої хвилі», згідно з яким гендерна дискримінація є першою та найбільш поширеною формою пригноблення. У патріарх. сусп-ві чоловіки привласнюють собі політ. та екон. владу, перетворюючи жінок на експлуатовану та позбавлену основних прав людини групу. Патріархат як система верх. влади чоловіків істор. набувала різних форм, однак ключовою її характеристикою залишався контроль, зокрема, над жіночим тілом та сексуальністю. Як наслідок, статеві взаємовідносини набувають суб'єктно-об'єктний характер, причому жінка виступає об'єктом. Сусп. контроль над жінкою, за **Д**., спрямований на стандартизацію її зовнішності, духовне зубожіння, обмеження можливостей самореалізації; його прямими наслідками є повсякденність та прийнятність порнографії, поширення зґвалтувань (у т. ч. шлюбних), сексуальні домагання, обмеження контрацепції тощо. За **Д.,** контроль та домінування чоловіків у сусп. та політ. ін-тах закріплює гендерну нерівноправність. Розкриваючи сутність існування жінки як ідеолог. сконструйованої істоти, **Д.** зосереджується на вітально-тілесних аспектах психолог. і політ. емансипації, причому одним із перших кроків в процесі звільнення (жінок від пригноблення, чоловіків – від несвободи їх фетишизму) є радикальне переосмислення ставлення жінки до свого тіла, яке потягне за собою нові, плюраліст. і демократ. уявлення про вроду.

Важливе місце у твор. **Д.** займають проблеми порнографії та екон. експлуатації. Порнографія, що є однією із форм гендерного пригноблення, трактується **Д**. як нормалізована політ. практика, а не як вияв ексцентричного еротизму. **Д**. характеризує суч. та істор. порнографію як індустрію дегуманізації, засновану на мізогінії; ця індустрія є засобом легітимації насилля проти жінок та вираженням чол. домінування. Негативними соц. наслідками порнографії є об'єктивізація жінок та нормалізація ерот. практик, пов'язаних із приниженням та жорстокістю.

Екон. пригноблення жінок розкривається **Д**. через феномен репродуктивної праці та гендерну нерівноправність на ринку праці. Репродуктивна праця як діяльність із відтворення населення є засобом самовизначення жінок у радик. фемінізмі й одночасно найпоказовішим прикладом чол. домінування. Відносини між жінкою, яка працює і виробляє, і чоловіком, який володіє продуктом, є одночасно сексуальними і економічними: чоловіки «колонізують» жін. тіло, використовуючи його та забираючи природні ресурси. **Д.** трактує привласнення жін. ресурсів як "фалічний імперіалізм", вбачаючи в ньому витоки всіх ін. форм імперіалізму. **Д**. наголошує, що гендерна нерівноправність на ринку праці, яка властива усім політ. режимам, виявляє себе у меншій платні жінкам за однакову з чоловіками роботу, виключенні жінок із діяльності з високим статусом, реальною владою та високою фін. винагородою; призначенні на найнижчі посади, фемінізації тих галузей, де переважають жінки, тобто наданні їм нижчого соц. статусу тощо.

Мету радик. фемінізму **Д**. вбачала у такій перебудові сусп-ва, яка передбачала б повну зміну сусп. статусу жінки, зокрема через досягнення абс. репродуктивної свободи, припинення гендерного насилля та впровадження нової моделі гендер. взаємовідносин.

Непримиренність політ. позиції **Д.**, свідома епатажність творів та поведінки зробили її однією з найконтроверсійніших постатей не лише радик. фемінізму, але й в усій історії жін. руху: її вважали чоловіконенависницею та фанатичкою, відмовлялися друкувати її твори. Однак в останні роки ставлення до спадщини **Д.** змінюється. Значним внеском **Д.** не лише у феміність. теорію, а й у гуманіст. дисципліни визнають нове трактування феномену статі, у якому сексуальність постає не як біолог. властивість людини, а як вбудований у патріарх. культуру механізм домінування та пригноблення. Аналіз цього механізму дозволив висунути знамените гасло 2-ї хвилі фемінізму «*приватне – це політичне*», розуміючи політичне насамперед як владні відносини, які дозволяють одній групі (чоловікам) контролювати ін. (жінок).

Літ: Власова Т. И. Трансформации феминизма как метанарратива модерна / Т. И. Власова // Антропологічні виміри філософських досліджень. Зб. наук. праць. – Дніпропетр. націон. ун-т залізн. транспорту ім. акад. В. Лазаряна, 2012. – Вип. 1.- С. 57-63. Дворкин А. Порнография. Мужчины обладают женщинами /А. Дворкин // Введение в гендерные исследования. Ч. II : Хрестоматия / Под ред. С. В. Жеребкина. — Х. : ХЦГИ, 2001; СПб.: Алтейя, 2001. — С. 201–213. Дворкин А. ГИноцид, или китайское бинтование ног / Андреа Дворкин// Антология гендерной теории / Сост. и комментарии Е.И. Гаповой, А.Р.Усмановой. – Минск: Пропилеи, 2000. – С. 7-28.

О. Шерман

Питання щодо останнього джерела: бачила три варіанти першого слова назви – **Гиноцид, ГиНОЦИД, Гиноцид. Як то має бути?**